

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง
อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

The community leader Participation in Management of Nangrong
Municipality, District Nangrong Buriram Province.

สถาพร วิชัยรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 21 ชุมชน รวมจำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ชุมชน, การบริหาร

Abstract

The Purpose of this research aim to study the community leader participation in management of Nangrong Municipality, Nangrong District Buriram Province. The objectives of this study were the community leader participation in management of Nangrong Municipality, Nangrong Buriram, Province. The population of this study was community leaders in Nangrong Municipality, Nangrong District Buriram Province. The sample of this study included 189 people 21 communities. A tool employed was Rating Scale 5 levels and the entire confidence value was equal to 0.97. The data was be analyzed by the statistic program.

The result found that the community leader participation in management of Nangrong Municipality, Amphoe Nangrong District Buriram Province was the moderate level. Considering in each aspect, found that leader participation in management was the moderate aspects, The sort of descending was gaining the interest, in decision making, following-up and evaluation and the operation respectively.

Keywords: Participation, Community, Management

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้การบริหารจัดการองค์การต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ และนำแนวคิดการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์การเพื่อให้สามารถเป็นองค์การที่ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และเน้นคุณภาพของการบริการที่ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารงานที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในวงการบริหารธุรกิจ การบริหารราชการ การบริหารการศึกษาและอื่นๆ (ทิพาวรรณ จันทรสติธิตย์, 2546) เพราะสามารถทำให้หน่วยงานหรือองค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการทำงานต่างๆ ซึ่งกระทำได้หลายระดับ ตั้งแต่การร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ การวางแผนกลยุทธ์ สำหรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามพันธกิจที่กำหนด หรือการให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในลักษณะที่ผู้บริหารนำข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปฏิบัติมาใช้หรือเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (ทักษิณาสีธิธธรรม, 2551) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องเร่งกำหนดจุดมุ่งหมายหรือทิศทางในการพัฒนาของตนเองให้ชัดเจน มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ “การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น” จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา เพราะทุกคนในท้องถิ่นล้วนได้รับผลกระทบจากการวางแผนทั้งทางตรงและทางอ้อม การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะได้ข้อมูลมากขึ้น เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งการวางแผนพัฒนาที่สมบูรณ์ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความผูกพันกับแผนพัฒนานั้น มีความเข้าใจและยอมรับแผนพัฒนาด้วยเช่นกัน ซึ่งจะทำให้แผนพัฒนาดำเนินการจนแล้วเสร็จ (สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น, 2541)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นในบริบทใหม่ของการบริหารภาครัฐ จากสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป จะพบปัญหาที่สลับซับซ้อน ข้อมูลและความเห็นที่หลากหลายและรอบด้าน นอกจากนั้นด้วยกระแสประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลให้ภาคประชาชนบางส่วนมีความตื่นตัว

ในทางการเมืองมากขึ้น มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจภาครัฐ ตัวอย่างเห็นได้ในหลายกรณี เช่น การคัดค้านเรื่องสถานที่ทิ้งขยะ การต่อต้านและประท้วงการออกใบอนุญาตสร้างโรงไฟฟ้าและการสร้างเขื่อน การประท้วงการรื้อทิ้งอาคารโบราณ เรื่องราวเหล่านี้ดูเหมือนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลไม่มีอำนาจอิสระตัดสินใจได้เต็มที่ ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐพร้อมที่แสดงความคิดเห็นหรือมีกิจกรรมคัดค้าน ซึ่งส่งกระทบให้หลายโครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่ที่เป็นปัญหามากขึ้นคือประชาชน กลุ่มต่างๆ ที่ตื่นตัว มีมุมมองและความเห็นต่อประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่จะป้องกันความขัดแย้ง ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน (สมร ชำนาญภูมิ, 2553)

การที่ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน เป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกจากประชาชนให้เป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของชุมชน ผู้นำชุมชนจึงเป็นที่ยอมรับนับถือและเคารพของประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็น ผู้ริเริ่มดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ทั้งของชุมชนเอง หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและศาสนา รวมทั้งการประสานงานและดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชนทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นมีความมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ด้านอาชีพที่ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว อาจทำให้ไม่มีเวลา รายได้ ซึ่งต้องใช้จ่ายประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ หรือด้านการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการบริหารราชการท้องถิ่น (สฤระ เพ็ชรจ, 2549)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้นำชุมชนและวางแผนพัฒนาเทศบาลต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เลือกหัวข้อปัญหาที่จะทำการวิจัย (Selecting a topic of research)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมความรู้พื้นฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย (Review literature and related research)

ขั้นตอนที่ 3 ให้คำจำกัดความหัวข้อปัญหาที่จะทำการวิจัย (Formulating research problem)

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล (Source of data)

ขั้นตอนที่ 5 สร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย (Formulating research instrument)

ขั้นตอนที่ 6 การหาคุณภาพเครื่องมือวัด (Instrument Measurement)

ขั้นตอนที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นตอนที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

4. เครื่องมือการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง

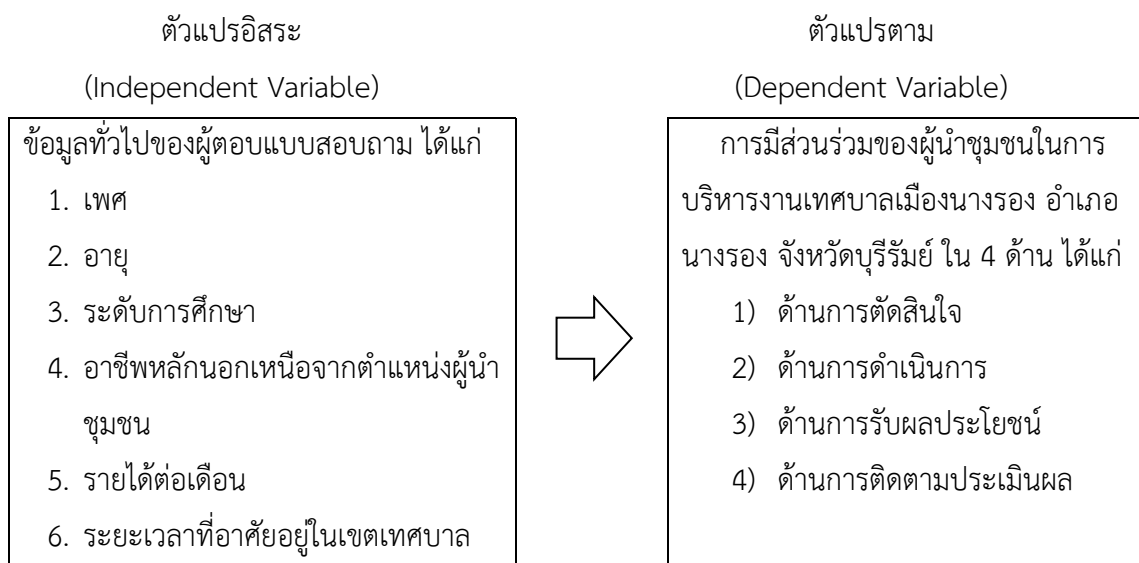
ระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมือง นางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไป

6. ผลการวิจัย

1.7.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้นำชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.00 มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 40.80 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 81.50 มีอาชีพหลักนอกเหนือจากตำแหน่งผู้นำชุมชน คือ เป็นเกษตรกร ร้อยละ 60.67 มีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 8,000 บาท ร้อยละ 46.56 และอาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 15 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 34.39

1.7.2 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1) ด้านการตัดสินใจ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในกระบวนการเสนอปัญหาในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.38$) รองลงมาคือ ได้ร่วมประชุมกับชุมชน เทศบาล หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.40$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.13$)

2) ด้านการดำเนินการ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดให้มีการบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทุกชุมชน ($\bar{x} = 3.35$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของเทศบาล ($\bar{x} = 3.33$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ได้เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานและการพัฒนาของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{x} = 3.08$)

3) ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ได้รับบริการหรือได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.49$) รองลงมาคือ เป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.47$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาลในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ($\bar{x} = 3.20$)

4) ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตามความชัดเจนในการบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ($\bar{x} = 3.38$) รองลงมาคือ ได้เข้าร่วมติดตามและประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล ($\bar{x} = 3.31$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศบาล ($\bar{x} = 3.05$)

1.7.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ดังนี้

1) ท่านคิดว่าการบริหารงานของเทศบาลที่ควรปรับปรุงแก้ไขมีอะไรบ้าง พบว่า การบริหารงานของเทศบาลที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การปรับปรุงขั้นตอนการให้บริการประชาชนให้มีความชัดเจน ควรให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มากยิ่งขึ้น ควรนำปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เสนอแนะมากำหนดเป็นแผนงานในการพัฒนาชุมชน

2) ท่านคิดว่าในปัจจุบันผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลอย่างไรบ้าง พบว่า ปัจจุบันผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลยังไม่มากนัก ถ้าจะให้การมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานของรัฐจะต้องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยมีการชี้แจงและทำความเข้าใจถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลในฐานะของผู้นำชุมชน หรือมีกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลเป็นระยะ

3) สิ่งที่ท่านต้องการขอความช่วยเหลือจากเทศบาลมีอะไรบ้าง พบว่า สิ่งที่ผู้นำชุมชนขอความช่วยเหลือจากเทศบาล คือ การขอให้เทศบาลจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนในชุมชน ให้ก่อสร้างและซ่อมแซมถนนเชื่อมต่อหมู่บ้าน รวมทั้งจัดทำโครงการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติดในชุมชน ซึ่งเทศบาลได้ดำเนินการแล้วในบางส่วน

7. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้นำชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.00 มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 40.00 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 81.50 มีอาชีพหลักนอกเหนือจากตำแหน่งผู้นำชุมชน คือ เป็น

เกษตรกร ร้อยละ 60.67 มีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 8,000 บาท ร้อยละ 46.56 และอาศัยอยู่ในชุมชนมากแล้ว นานกว่า 15 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 34.39

2. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ดังนี้

3.1 การบริหารงานของเทศบาลที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การปรับปรุงขั้นตอนการให้บริการประชาชนให้มีความชัดเจน ควรให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มากยิ่งขึ้น ควรนำปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เสนอแนะมากำหนดเป็นแผนงานในการพัฒนาชุมชน

3.2 ปัจจุบันผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลยังไม่มากนัก ถ้าจะให้การมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นหน่วยงานของรัฐจะต้องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยมีการชี้แจงและทำความเข้าใจถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลในฐานะของผู้นำชุมชน หรือมีกิจกรรม/โครงการเพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลเป็นระยะ

3.3 สิ่งที่ผู้นำชุมชนขอความช่วยเหลือจากเทศบาล คือ การขอให้เทศบาลจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนในชุมชน ให้ก่อสร้างและซ่อมแซมถนนเชื่อมต่อหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งจัดทำโครงการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติดในชุมชน ซึ่งเทศบาลได้ดำเนินการแล้วในบางส่วน

8. อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะผู้นำชุมชนคือการมีบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541: 32) อธิบายว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมคิดริเริ่มในการพิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อชุมชนเอง ทั้งนี้ผลการวิจัยที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะเกิดจากการขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลกับผู้นำชุมชน ขาดการรับรู้ข่าวสาร ในการชี้แจงและส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเท่าที่ควร จึงส่งผลต่อการเข้าร่วมในการบริหารงานเทศบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ หมั่นกิจ (2551) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชะอำ โดยภาพรวม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ด้านการตัดสินใจ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้ร่วมประชุมกับชุมชน เทศบาล หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อหารือเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล เพราะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้เข้ามาให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ซึ่งอานันท์ ปันยารชุน (2542:10-12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญของชุมชนด้วยการแจ้งความเห็นในการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การประชุมต่อนิ่งๆ ซึ่งจากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโอกาสจากเทศบาลในการแสดงความคิดเห็น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเท่าที่ควรสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา โพนแดน (2557) ที่ศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านการดำเนินการ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของเทศบาล และมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมปฏิบัติหรือดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ทั้งนี้การมีส่วนร่วมดำเนินการนั้นสุดีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545:57) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมดำเนินการนั้นยังรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเองซึ่งระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจทำได้ทุกประเภทของโครงการ เช่น หากเป็นโครงการขนาดใหญ่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้ชำนาญการหรือเทคโนโลยีขั้นสูงแล้ว บางครั้งเป็นความยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้ แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมกิจกรรมได้ หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนก็ย่อมถือว่าเป็นการร่วมดำเนินการได้ ทั้งนี้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมดำเนินการซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชนเข้าใจว่าในขั้นการดำเนินการเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารและพนักงานของเทศบาลต้องปฏิบัติมากกว่าที่ตนเองมาเข้ามามีส่วนร่วม จึงทำให้ผู้นำชุมชนไม่เข้าร่วมในขั้นการดำเนินการเท่าที่ควรสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัตถ์กานต์ ใจสวัสดิ์ (2555) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการรับผลประโยชน์ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ซึ่งการมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์นั้นสุดีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545:58) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์นั้นจะมีความครอบคลุมถึงการมีบทบาทในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลของโครงการ หรือ ผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้นซึ่งผลการวิจัยด้านการรับ

ผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลเป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้แล้ว โดยบุคลากรของเทศบาลเพียงไม่กี่คน ไม่มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชุมชนมากนัก จึงทำให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากเทศบาลไม่เต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ รับศิริเจริญ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านการติดตามประเมินผล ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการติดตามความชัดเจนในการบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ได้รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545:59) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลจะเป็นการวัดว่า โครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ การมีส่วนร่วมระดับนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะผู้นำชุมชนจะทำหน้าที่เฝ้าระวังและเตือนภัยการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงทีซึ่งผลการวิจัยการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำชุมชนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลการบริหารงานเทศบาล อาจจะมีมองว่าเป็นหน้าที่ที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตรวจสอบกันเอง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ถึงแม้ว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีตัวแทนประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมก็ดำเนินการก็ตาม แต่ก็มีส่วนน้อย จึงทำให้ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ หมั่นกิจ (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชะอำ ด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

9. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารงานเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล
2. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมค้นหาวิธิดำเนินการตามโครงการกิจกรรม ของเทศบาลเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดให้มีการบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทุกชุมชน

3. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้ร่วมกับเทศบาลในการดำเนินโครงการกิจกรรมแผนงานต่างๆ ของเทศบาล ตลอดทั้งได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกับเทศบาล
4. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศบาล

10. บรรณานุกรม

- กนกวรรณ หมั่นกิจ. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กিজจา โปแดน. (2557). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทักษิณา สิทธิธรรม. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนเขต 1 กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพาวรรณ จันทรสติย์. (2546). “การบริหารแบบมีส่วนร่วม,” วารสารวิชาการ. สถาบันราชภัฏธนบุรี. 3(1), 13-19.
- ชนัดถ์กานต์ ใจสวัสดิ์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2541). การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน. วารสารพัฒนาชุมชน. 36(4),32-34.
- สतिระ เพ็ชรจ. (2549). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทศบาลนครเชียงราย. ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สมบัติ รัชสิริเจริญ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมร ชำนาญภูมิ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง. (2547). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และเมืองพัทยา 5 ปี. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2542). ธรรมนูญในการบริหารวิทยาลัยในทัศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.